

นิพพานโลก นิพพานธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมนี้มันสูงส่งมาก ธรรมะนี้ละเอียดอ่อนจนสามารถแก้ความทุกข์ในหัวใจได้ ทุกข์ของเราคือความว่าเหว ไอ้ว่าเหวนี้สำคัญมาก ว่าเหวแล้วมีความเศร้าหมองของใจ ไอ้ทุกข์ข้างนอกไม่สำคัญนะ สังเกตได้เราหาเงินมามหาศาลเลย แต่มันก็เหงา ความเหงา ความว่าเหว อาลัย อารมณ์ หัวใจนี้ ตัวนี้เราจะไปแก้ไขมัน เงินทองแก้ไขไม่ได้

มีมากเลยที่มาหาอาจารย์ เศรษฐี มหาเศรษฐีบอกว่าเงินช่วยเราไม่ได้ เจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องหมอ ไม่ใช่เงินหรือ เห็นไหม แต่ทำไมบอกว่าบุญกุศลอันนี้มันสะสมกันมา ถ้าสะสมมามันมองแบบโลกใจ มองแบบโลกคือธุรกิจ ถ้าธรรมนี้คือการให้ใจ เป็นทานใจ คือความเมตตา ถ้าทานแล้วผู้ที่มีธรรมอยู่ในหัวใจ เรื่องทานนี้มันสละได้ หัวใจนั้นมันไม่เกาะเกี่ยวในวัตถุ มันเหนือใจ มันเหนือ แต่ถ้าเป็นโลก เป็นธุรกิจ ธุรกิจมันต้องมีการได้เปรียบเสียเปรียบ เห็นไหม โลกกับธรรมถึงไม่เหมือนกัน

นี่ถึงบอกว่าถ้าเป็นผู้ที่ขึ้นมาแล้วนะ ยังมีทิฐิความเห็นอย่างนี้ นี่มีจกาทิฎฐิ ถ้าทิฐิความเห็นนะ ในความเห็นของหมุ่คณะ พระอยู่กันต้องทิฐิเสมอกัน คีลเสมอกัน ทิฐิเสมอกันจะอยู่กันมีความสุขมากเลย ทิฐิเสมอกันหมายถึงผู้ที่ปฏิบัตินี้ต้องตั้งเป้าหมายที่มรรค ผล นิพพานใช่ไหม? มรรค ผล นิพพานมันเป็นการปล่อยวางทั้งหมด เป็นการหลุดพ้นออกไปจากศาสนพิธีต่างๆ พวกนี้เป็นสมมุติทั้งหมด

อาจารย์มหาบัวบอกเลย ทุกอย่างในโลกนี้เป็นสมมุติ สมมุติเข้ากับวิมุติไม่ได้ วิมุตินี้เลยสมมุติเข้าไป แต่จิตถึงวิมุติแล้วก็ต้องอาศัยสมมุติ แต่พออาศัยสมมุติขึ้นมา อาศัยสมมุตินี้เป็นแค่ผ่านเข้าหาวิมุติ ถ้าอาศัยสมมุตินี้ผ่านเข้าหาวิมุติ สมมุตินี้เป็นแค่ทางผ่าน จากไม่ยึดสมมุติใจ แต่ถ้ายังไม่ถึง ใจไม่เป็นธรรม เป็นธุรกิจนะ มันยึดสมมุติ เอาสมมุติ เอาพิธีกรรมมา

เป็นโลโก้ มันเป็นตัวชาย นี่ถึงว่าทิจิตตรงนี้ มันบอกถึงทิจิ บอกถึงความเห็นใจ บอกถึงความเห็น การเป็นผู้นำ ว่าไม่เห็นว่าคุณเป็นธรรมมันจะเหนือโลกอย่างไร?

ถ้าพูดอย่างนี้ธรรมไม่เหนือโลก ธรรมนี้เป็นเครื่องมือของโลก ถ้าธรรมเหนือโลก ธรรมเหนือโลก ฟังสิ อย่างเช่นอาจารย์มหาบัว เห็นไหม เป็นคนจนผู้ยิ่งใหญ่ มีผ้า ๓ ผืนนะ แต่บริจาคทานไว้ในโลกนี้เป็นพันล้านๆ พันๆ ล้านนี้ไม่คิดแม้แต่คิดเดียว แต่ถ้าเป็นฝ่ายที่ว่าผู้ปฏิบัติงาน นั้นจะมีกรอกแกรกบ้าง อันนั้นมันสุดวิสัยของคนที่มีกิเลสในหัวใจ คนเรานี้ดีทุกคน แต่พวกข้าราชการทุกคนเข้าไปนี่จะเป็นคนดีหมด แต่ในเมื่อผลประโยชน์เข้ามามันทำให้ใจอ่อนไป ใจมันสู้แรงอันนั้นไม่ได้ พระพุทธเจ้าถึงบอกว่าอสรพิษใจ คลุกคลีกับมัน เงินนี้มันเป็นอสรพิษ ทำให้คนใจอ่อนได้

ไอ้อย่างนี้ เราจะบอกว่าบริสุทธิ ๑๐๐ เปอร์เซนต์เราว่าบริสุทธิ อาจารย์ทำนี่เพราะอะไร? เพราะเหนือโลก พอเหนือโลกบริสุทธิ บริสุทธิเพราะตรงยอดเป้านั้น อันนั้นบริสุทธิแน่นอน แต่คนที่ทำอยู่นั้นต้องยอมรับว่าคนที่ยังทำอยู่เป็นลูกศิษย์ของท่าน ผู้ที่ทำงานอยู่มีกิเลสทั้งนั้นแหละ คำว่ากิเลสนี้เราถึงบอกว่ากุกกิก ไอ้คำว่ากุกกิกอันนี้ไม่ต่างกัน แต่ถ้าพูดถึงบริสุทธิต้องเป้าหมายนี้ บริสุทธิ ตัวหัวหน้าบริสุทธิ

นี่คนจนผู้ยิ่งใหญ่ใจ มีแค่ผ้า ๓ ผืน มีบริจาร ๘ เท่านั้น ไม่มีวัตถุใดๆ เลย แม้แต่ยศถาบรรดาศักดิ์ที่ให้มานี้ เห็นไหม เวลาใครจะกราบเจ้าคุณไปกราบบนศาลา ยังไม่คิด ไม่คิดหรือ เพียงแต่ว่ามันเป็นเรื่องของสมมุติเพื่อจะเข้าหาวิมุตติ เรื่องของสมมุติหมายถึงว่าโลกเขาเป็นแบบนี้ เขาขอให้ ขอให้ท่านรับไว้ ไม่ใช่ว่ารับไว้ด้วยความอยากได้ แต่ถ้ารับไว้รับไว้ด้วยสมมุติเข้าหาวิมุตติ วิมุตตินี้เป็นตัววิมุตติ มันเป็นตัวดึงดูดศรัทธาเข้ามา ดึงจิตใจเข้ามาก่อน

เวลาคนไปบอกอาจารย์เลย บอกว่าเอาเงินเท่าไรก็ได้แล้วแต่ ไม่ต้องไปไหน ยกมาให้ ให้วางเงินนั้นไว้ก่อน เพราะอะไร? เพราะว่าไอ้เงินนี้เป็นส่วนประกอบ แต่จริงๆ แล้วต้องการดึงหัวใจคนที่มันเศร้าหมอง คนที่มันทุกข์ยาก พยายามดึงใจของคนขึ้นมาให้มันต่อสู้ต่างหาก เห็นไหม วิมุตติมันอยู่ที่ใจใจ ไม่ใช่เงินแม้แต่บาทเดียว หัวใจที่ยิ่งใหญ่ หัวใจที่สละออก หัวใจนั้นเป็นวิมุตติ มันถึงไม่เกี่ยวกับการสะสมบุญอันนั้นใจ

การสะสมบุญมามันก็เป็นที่ดี เห็นไหม สะสมบุญมาขนาดไหนมันก็จับเคลื่อนขึ้นไปบนสวรรค์ พอบุญกรรมนั้นหมดไป วิมุตตินี้ข้ามพ้นบุญและบาป ผู้ที่ถึงวิมุตติเห็นอันนี้เป็นสัก

แต่อย่างไร เห็นบุญ เห็นเรื่องวัตถุนี้เป็นสักแต่ว่า แต่ต้องอาศัยกัน นี่บอกว่าสมมุติวิ่งเข้าไปหาวิมุตติธรรมกับโลกถึงไม่เหมือนกันไง ธรรมเหนือโลก โลกมันอยู่ในโลก ถ้าเราสะสมเงินทองขนาดไหน ข้าวของมามันไม่มีที่เก็บ มันสะสมมาขนาดไหน มันสะสมมาขนาดไหนล่ะ? มันสะสมกันซ้อนๆ ไป มันเป็นการรับผิชอบอีกต่างหาก แต่ความว่างตามความเป็นจริงอันนั้นนะ นี่โลกกับธรรมถึงไม่เหมือนกันไง

โลกกับธรรม ถ้าความเห็นยังเป็นโลกอยู่ ทิฐิความเห็น ทิฐิคือความเห็น ความเห็นจากตรงนี้ มันก็ตั้งเป้าหมายไว้ตรงนี้ แล้วตั้งเป้าหมายนี้ ถ้าตั้งเป้าหมายที่แรกก็เพื่อประโยชน์ เห็นใหม่ ทำความดีทำไมมันผิด? ทำความดีไม่ผิด ทำความดีที่เป็นความดีขนาดนั้น แต่ในศาสนาพุทธสอนไว้เลย พระอริยเจ้าเป็นเนื่อนานุญของโลก ทำบุญแล้วได้บุญมาก ตั้งเป้าไว้ว่าตัวเองถึงตรงนั้น ตัวเองถึงพระอริยเจ้า แล้วถึงพระอริยเจ้านี้การกระทำมันไม่เหมือนกัน การกระทำของพระอริยเจ้า ความเห็นอันนี้มันเห็นผิด มันเห็นแค่นี้มันก็ขัดกับหลักธรรมในพุทธศาสนาแล้ว หลักธรรมที่ว่ามันจะหลุดพ้นไป

นี่มันผิด มันผิดตรงนี้ นี่ความผิด เห็นใหม่ แล้วพอกความผิดก็เริ่มแล้ว เริ่มร้องเรียนกับศาลรัฐธรรมนูญ ว่าการถือลัทธิต่างๆ การถือลัทธิต่างๆ ไม่ผิด มันขัดกับศาลรัฐธรรมนูญ ขัดกับศาลรัฐธรรมนูญเพราะว่ามันเป็นเสรีประชาธิปไตย ให้อยู่การถือศาสนาต่างๆ ไม่ผิด แต่การถือศาสนาต่างๆ ลัทธิต่างๆ ไม่ผิด เห็นใหม่ เช่นมหายาน นิมมหายานไม่ผิด ก็ต้องบอกว่าเป็นมหายาน อย่างเช่นพวกเขาเข้ามา อย่างลัทธิต่างๆ เขาเข้ามา เขาเผยแพร่ของเขาเลย แต่นี่มันอิงศาสนามาก่อนว่าเป็นพุทธ

พุทธในกฎหมาย พรบ.สงฆ์ รับรองอยู่ ๔ นิกาย ธรรมยุติกนิกาย มหานิกาย รามัญนิกาย จินนิกาย เห็นใหม่ ถ้ารับรองแล้วก็ต้องแสดงตัวอย่างนั้นสิ นี่ไม่ได้แสดงตัวอย่างนั้น เวลาอ้างกฎหมาย อ้างกฎหมายสิทธิเสรีภาพ แต่การกระทำของเขาอิงอะไรล่ะ? สิทธิเสรีภาพมันก็ต้องอยู่กับเหตุผลที่ว่าเราเกิดมาจากอะไรใช่ไหม? เราเกิดจากจินนิกาย ก็ต้องจินนิกายมา เขานับถืออย่างไร? นี่ศาลรัฐธรรมนูญเปิดกว้าง แต่การกระทำของตัวมันขัดใจ แต่อ้างศาลรัฐธรรมนูญ ถึงบอกว่านี่พระอริยเจ้าหรือ?

พระอริยเจ้ามันก็ต้องคิดว่า 'ไอ้สิ่งนี้มันเป็นสมมุติเข้าไปหาวิมุตติใช่ไหม? นี่วิมุตติแล้วทำไมมันอ้างอิงตรงนี้ล่ะ? มันต้องอ้างอิงที่เจตนาปุณ เพราะว่ามีมุตติมันเรื่องของใจ เรื่องเจตนา

เรื่องความคิด เรื่องอันนั้น ถ้าผิดต้องว่าผิด พระพุทธเจ้ายังผิดมาก่อน ผิดต้องยอมรับว่าผิด แล้วแก้ไขมา แต่ผิด ผิดตรงความเห็น เขาบอกว่าปัญญานี้ไม่มีอาบัติ ถ้าเราจะใคร่ครวญทางปัญญานะ ได้หมดเลย เวลาวิปัสสนาเกิดขึ้น เรื่องของความว่าง เรื่องของมหายานมันเอามาเป็นประโยชน์ ได้หมดเลย นั่นเรื่องของปัญญา แต่เรื่องของความเป็นอยู่ เรื่องของศีล ถ้าเรื่องของศีล นี่ขอบเขตของศีล นี่ศีลกับธรรม

ธรรมนี้ละเอียดอ่อนมาก ศีลนี้เหมือนกฎหมาย แต่ธรรมะละเอียดอ่อนกว่าอีก มันเข้าได้ทั้งหมด อาจารย์บอกว่าธรรมนี้เข้าได้ทุกเม็ดหินเม็ดทรายไป ไม่ขัดเลย ธรรมนี้ไม่สามารถขัดโลกได้ มันกว้างขวางกว่าโลก เข้าได้กับทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ เข้าได้สนิทเป็นเนื้อเดียวกันเลย ธรรมอันนั้นคือธรรม แต่ถ้าเป็นกฎหมาย ถ้าเป็นวินัยไม่ได้แล้ว เห็นไหม พระคือพระ โยมคือโยม เข้ากันได้อย่างไร? วัดไม่เหมือนบ้าน บ้านไม่เหมือนวัด เหตุการณ์ในวัดไปอย่างหนึ่ง บ้านไปอย่างหนึ่ง ภิกษุเข้าไปในบ้านต้องห่มผ้าอย่างนั้นๆ ไม่เหมือนกัน แยกออกไปเพื่อจรจรโลงศาสนาไว้ไว้ เพื่อเปลือกลูกนี้รักษาแก่นของศาสนาไว้

นี่ความเห็นตรงนั้น ทีนี้ถ้าความเห็นมันผิดออกไป นี่พูดถึงตรงนี้ไง แต่ถ้าอย่างเจริญแล้วเสื่อม หรือตามหลักศาสนา ศาสนาพุทธเรานี้ธรรมเหนือโลก ธรรมกับโลกคนละอัน อย่างเช่นเวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย เห็นไหม เจ็บไข้ได้ป่วย เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยธรรมโอสถ เราวิปัสสนานี้เยี่ยมเลย เจ็บไข้ได้ป่วย ร่างกายนี้เป็นเรือนร่างของโลก พระพุทธเจ้าบอกเลย บอกว่า “ใครไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” แล้วเวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วยมา ประเสริฐหรือไม่ประเสริฐ?

ประเสริฐดี ขนาดเจ็บไข้จะ เจ็บไข้ได้ป่วย ทุกข์จนเกือบเป็นเกือบตาย ทุกข์ไหม? เงินก็อยู่ส่วนเงิน ลูกก็อยู่ส่วนลูก เมียก็อยู่ส่วนเมีย เราทุกข์อยู่คนเดียว เห็นไหม เราทุกข์นี้เป็นธรรมโรคนะ โรคก็ต้องช่วยกันแก้ไข ส่งโรงพยาบาลนี่โรค โรคคือการไข้ยา..โรค แต่ธรรมที่เกิดขึ้น ธรรมโอสถไม่ต้องไปโรงพยาบาล ถ้าจิตนั้นถึงหายหมดเลย เพราะอะไร? เพราะใจมันปล่อยวางทั้งหมด

ใจกับกายมันแยกออกจากกัน ใจกับโลกแยกออกจากกัน โสมนัส โทมนัสในหัวใจมันจะขาดออกหมด พอใจมันว่างออกไปนะ โลกนี้มันสืบต่อไป เห็นไหม เวลาเข้าสมาบัติ ทำไมเข้า ๗ วัน ๗ คืนไม่ต้องหายใจ ทำไมร่างกายมันไม่ตาย? นี่มันไม่ต้องอาศัยเลย ถ้าธรรมมันเหนือโลก

แล้วมันเหนืออย่างนั้น แต่ถ้าเป็นโลกมันก็ต้องไปโรงพยาบาลนะ เราก็ต้องอุปัฏฐากรักษากัน โลกก็เท่ากับวินัย

“ผู้ใดอยากจะอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าให้อุปัฏฐากพระปวช้เกิด” เพราะพระพุทธเจ้าไปอุปัฏฐากพระปวช้ นี้นอนเลย นอนอยู่กับมูตรเลย พระพุทธเจ้าไป พระอานนท์จับอาบน้ำ พระพุทธเจ้าเปลี่ยนผ้าให้ อะไรให้เสร็จ แล้วพระก็เลยตื่นมาคุยกัน พระพุทธเจ้าเลยบัญญัติไว้ไง นี่ถ้าเราชาวพุทธ พระไม่ดูแลกัน ใครจะดูแลกัน? ลูกศิษย์ต่างไม่ดูแล ใครจะดูแลกัน? แล้วเราบอก ว่านี่ถ้าใครอยากจะอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าให้อุปัฏฐากพระปวช้เกิด เห็นไหม มันก็เข้ากับวินัย เข้ากับโลก วินัยนี้เป็นวินัย เป็นวินัย เป็นธรรม แล้วธรรมก็ขึ้นมาอีก

เวลาธรรม เห็นไหม ดูอย่างเสือ นี่ใครฟังอย่างนี้ฟังไม่ได้นะ พระอยู่ในป่า เสือมากัดกิน ตั้งแต่ทำเข้าไป ยังไม่เป็นพระอรหันต์ ทนเอา เจ็บปวดมาก กินหัวเข่า กินถึงเอวนะ พอเกือบตาย นี่สิ้นกิเลสพร้อมกับอยู่ในปากเสือ อยู่ในพระไตรปิฎก สิ้นกิเลสพร้อมกันเลย ถ้าเป็นเราเรายอมไหม? โอ้โฮ มันก็คิดว่าเราก็ต้องต่อสู้ แต่ไม่ชนะ เเฉ พิจารณาธรรมไป ธรรมจะหมุนเลย อู้อู คนจะใกล้ตายแล้วมันจนตรอก หมุนเต็มที่เลย สิ้นกิเลสไปพร้อมอยู่กับปากเสือ

นี่ธรรมมันเหนือโลก เวลาธรรมมันจะเกิด เห็นไหม สละกระทั่งชีวิต นี่ชีวิตยังสละได้ โลกนี้วัตถุมีเพราะมีเรา ยศถาบรรดาศักดิ์มีเพราะมีเรา ตำแหน่งหน้าที่การงานมีเพราะมีเรา เราก็ไปสละในตำแหน่งหน้าที่การงานนั้น เราเลื่อนจากสูงขึ้นไป ตำแหน่งก็อยู่ที่นั่น เรามีเพราะเราไปเกิด เราไปปรับสิ่งนั้นหมดเลย เราตายไปโลกนี้ก็เป็นอย่างนี้ แล้วเอาโลกมาเหนือชีวิตเราได้ อย่างไร? นี่ธรรม อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนไง ตนกำจัดตนได้ สรรพสิ่งนั้นเป็นประโยชน์หมดเลย ถ้าตนกำจัดกิเลสไม่ได้ สามโลกธาตุนี้เป็นของตัวเองเป็นเจ้าของทั้งหมด ยึดมาทั้งหมดมันก็ไม่พอ มันจะเอาอีกไง

ถึงบอกว่า โอ๊ย สะสมบุญ มันต้องสะสมบุญให้ถูกต้อง เขาสะสมบุญมา เขาทำบุญมานะ ไอ้คนนี้จะบุญไป โอ้โฮ แล้วนี่ของใคร? จำไม่ได้ แล้วเงินนี้ ที่ดินเอาไว้ทำไม? เอาไว้สร้างที่ปฏิบัติธรรม แล้วซื้อมาสิบบ้าง ปียังไม่เห็นสร้าง เจียบ นี่มันล้านไปหมดเลยแม้แต่คำพูดของตัวเอง ถึงบอก อ้อ อ่านไปนะ นี่มันเป็นโลกทั้งหมดเลย ถ้าเป็นโลกก็ยอมรับว่าเป็นโลก แต่เวลาอ้างอิงไปอ้างอิงพระอรหันต์นั้น ตรงนี้มันเลยดึงดูดเข้ามา

สิ่งที่ดึงดูดเข้ามาคือดึงดูดใจความเชื่อของโยมเข้ามา ถ้าทำบุญกันทั่วๆ ไปมันก็ทำบุญเหมือนกัน แต่นี่พออ้างแล้ว ที่พูดนี้เพราะอะไร? เพราะโลกกับธรรมมันต่างกัน ในเมื่อเอาโลกเป็นโลก แล้วว่าโลกเป็นนิพพาน นิพพานแบบโลกๆ ศาสนามันเสื่อมไป ศาสนามันแค่นี้เอง อ้อ พระอริยเจ้าเขาทำตัวกันอย่างไรหรือ? พระอริยเจ้าทรงธรรมแล้วเป็นอย่างนี้หรือ? แล้วศาสนาพุทธจะมีคุณค่าอะไร? เราก็คงได้ เดียวนี้เขาถึงพูดกันหมดใจ ไม่ต้องบวชพระก็ได้ อยู่บ้านบวชใจก็ได้ เข้าถึงธรรมได้เหมือนกัน เหมือนกันเข้าได้จริงๆ แต่ทำให้ได้สิ

นี่พอพูดไปอย่างนี้ ศาสนามันเสื่อมมันเสื่อมตรงนี้ไง เสื่อมที่ดึงฟ้าต่ำไป แล้วเข้าไม่ถึงจุดหมายปลายทาง เดียวนี้ไม่ต้องบวชพระหรอก โยมจริงๆ นะ โยมเดี๋ยวนี้เก่งกว่าพระอีก เพราะอะไร? เพราะโยมศึกษาพระไตรปิฎกมากกว่าพระ โยมอยู่ที่บ้าน นักธรรมแต่ละคน เรื่องแจกพระไตรปิฎกเก่งๆ ทุกคนเลย นี่เก่งมันเก่งอย่างนั้นไง ถึงบอกว่าศาสนาอื่นเขาอภิวาสนา ที่ว่าเขาไม่มีพระสงฆ์ เขาไม่มีรัตนตรัย นี่พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ธรรมะเป็นของกลางอยู่แล้ว แล้วศาสนาอื่นไม่มีพระ พอไม่มีพระก็ไม่มีการทำบุญ ให้แต่ให้ทานกัน

เราเป็นชาวพุทธนะ มีพระ พระนี่เป็นสมมุติสงฆ์ก่อน พระเป็นผู้ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติคือหน้าที่การชำระกิเลสเลย พอชำระกิเลสได้แล้ว พระเจ้าพิมพิสาร เห็นไหม เจ้าชายสิทธัตถะผ่านมา บอกว่าจะให้กองทัพครั้งหนึ่งไปตีเอาคืน ไม่หรอก หาโมกขธรรมจริงๆ สั่งไว้เลยนะ

“ถ้าได้ธรรมแล้วขอให้กลับมาโปรดด้วย”

พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วกลับไปโปรดพระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโสดาบัน กลับไปโปรดพระเจ้าพิมพิสารเลย เพราะพระเจ้าพิมพิสารขอไว้ว่าถ้าตรัสรู้ธรรมแล้วขอให้กลับมาโปรดด้วยเถิด

นี่เราก็คงเหมือนกัน พวกเราที่ทำบุญกับพระสงฆ์อยู่นี้เพราะอะไร? เพราะเราให้ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัยแก่พระ แล้วพระปฏิบัติไปได้ธรรมอันนั้นมา เราได้บุญกุศลอันนี้ตามไปด้วย แล้วเราส่งเสริมพระให้ปฏิบัติ ถึงว่าเราควรจะส่งเสริมพระให้ปฏิบัติ ให้แก่นั่นไง ให้แค่ปัจจัย ๔ แล้วหยุด อย่าไปให้อย่างอื่นต่อไป มันเป็นการคลุกคลี นี่ก็เป็นโลกแล้ว

พระพุทธเจ้าถึงว่าให้โยมอยู่แค่นี้ พระอยู่แค่นี้ สั่งปัจจัย ๔ ถวายพระไปแล้วได้บุญกุศล พระปฏิบัติไป ปฏิบัติแล้วรู้ธรรม เอาธรรมมาสอนพวกเรา นี่มันย้อนกลับมา ให้อาจารย์ศึกษาธรรม

มา ปฏิบัติให้ได้เช่นนั้น เวลาเราไม่มี เวลาเราน้อย แล้วศึกษาส่วนศึกษามา มันจำมา แล้วคาดหมายไป เคาไป นั่นนะอีกหน่อยต้องเป็นนิพพานของโลกทั้งหมดนะ รู้หมดนี้ พระไตรปิฎกอ่านหมด นิพพานคืออย่างนั้นๆ โยมแรงได้หมดเลย แต่หัวใจมันเป็นนิพพานไหม?

นิพพานจำมา นิพพานของโลก นิพพานของโลกคือนิพพานจำมาไง จำนิพพานมาแล้วก็พูดตามนั้นไง นี่นิพพานของโลกไม่ใช่นิพพานของธรรม นิพพานของธรรมใจเหนือโลก สลัดทั้งหมด ไม่มีอะไรคิดในหัวใจนั้นเลย คิดไม่ได้เลย เพราะมันสุดวิสัย มันเป็นวิสัยที่คิดไม่ได้ มันหลุดออกไปแล้ว มันหลุดออกไปจากการเกาะเกี่ยวของวัฏจักรทั้งหมดเลย แล้วอะไรไปเกาะเกี่ยวมัน? นั่นนะนิพพานจริงของศาสนาพุทธไง

ที่พูดนี้ก็เพราะว่าธรรมกับโลกไม่เหมือนกัน นิพพานแบบโลกๆ กับนิพพานเป็นธรรมแบบครูบาอาจารย์ นิพพานต่างกันมากเลย ต่างกันมหาศาลนะ โลกกับธรรมถึงไม่เหมือนกัน แต่ตีความเหมือนกันไง ศึกษาานิพพานแบบโลกไง แล้วก็เอามาตั้งเป็นรูปแบบแบบโลกไง คึงเข้ามาให้เป็นนิพพานแบบโลก แล้วศาสนาเสื่อมไหม? นี่ทิวผิด ความเห็นผิด เราเลยว่ อ้อ อ่านไป แล้วทิวมันผิดออกไป ไม่เหมือน ไม่เหมือน ไม่จริง ไม่เป็นไป